

MEDYCyna WETERYNARYJNA

D A W N I E J:

PRZEGLĄD WETERYNARYJNY 1886 I WIADOMOŚCI WETERYNARYJNE 1919

„Pogłębiajmy nieustannie przyjaźń narodu polskiego z narodami ZSRR, strzeżmy jej jako największego skarbu, jako ostoji pokoju, niepodległości i rozkwitu naszej Ojczyzny”.

Ważniejsze osiągnięcia nauki i praktyki weterynaryjnej w ZSRR.

Cechą nauki radzieckiej jest to, że prace naukowe uczonych Z.S.R.R. nie są oderwane od życia i praktyki. Im bardziej zaś praca naukowa staje się użyteczną dla codziennej praktyki, tym bardziej rośnie jej wartość i tym większy dowód jej potrzeby. Szczególnego znaczenia nabiera ten fakt w dziedzinie nauk biologicznych.

Podstawą nauki radzieckiej jest materializm dialektyczny, który warunkuje materialistyczne pojmowanie zjawisk życia organicznego na ziemi i organizmy żywe rozpatruje łącznie ze środowiskiem jako jedną wzajemnie uzależniającą się całość. Twórcą biologii radzieckiej był Miczurin a kontynuatorem — Łysenko. Biologia Miczurina — Łysenki wykazała, że człowiek może zmieniać formy roślinne i zwierzęce w pożądanym dla siebie kierunku. Twórcą epoki w badaniach fizjologii człowieka i zwierząt był Pawłow, którego nauka o materialistycznych podstawach świadomości zapoczątkowała naturalne metody badania czynności życiowych wyższych organizmów zwierzęcych. Pracami nad fizjologią wydzielania śliny u świni, przeżuwaczy i u konia, nad fizjologią trawienia w żołądku i w jelitach konia, nad trawieniem u ptaków — Kudriawcew, Babiczew, Popow, Fiedotow, Troickij, Anskij, Krynicyn, Salmin, Cytowicz, Leontowicz i inni fizjologowie radzieccy kontynuują i pogłębiają prace wielkiego Pawłowa. W oparciu o naukę Pawłowa, prof. Kudriawcew, Alikajew i inni opracowali uzasadnienie naukowe zimnego wychowu cieląt. Dowiedli oni, że niska temperatura środowiska nie zahamowuje wzrostu i rozwoju, gdyż aktywizuje przemianę materii, sprzyjając rozwojowi ważnych dla życia narządów wewnętrznych oraz skóry i sierści i zahartowuje cały organizm.

W lutym 1951 r. odbyło się połączone posiedzenie Sekcji Weterynarii i Sekcji Hodowli Wszeczwiązkowej Akademii Nauk Rolniczych im. Lenina, poświęcone problemom fizjologii Pawłowa w hodowli i weterynarii. Na sesji tej uznano za konieczne dalsze i głębsze zużytkowanie prac Pawłowa w tych dyscyplinach nauki.

Nauki zooweterynaryjne w Z.S.R.R. mają ścisły związek z terenem i z władzami administracji weterynaryjnej. Związek ten jest ściślejszy, że w myśl nowej ustawy weterynaryjnej z listopada 1951 r., przy

Głównym Zarządzie Hodowli Min. Roln. i Skupu Z.S.R.R. istnieje Rada do spraw weterynaryjnych, do której zadań należy m.i. koordynacja prac nad metodami zwalczania chorób zwierząt i drobiu, a także nad zagadnieniami sanitarno-wet. i innymi. XIX Zjazd KPZR postawił szereg nowych zadań, których celem ma być powiększanie pogłowia zwierząt z równoczesnym podnoszeniem jego produktywności. Weterynaryjna nauka radziecka ma więc opracować konkretne zadania, jak: masowe podniesienie jakości pogłowia bydła rog. walka z jałowocią, profilaktyka zachorowań młodzięży, walka z zaraźliwymi i niezaraźliwymi chorobami zwierząt i ptaków, wynikającymi z nieodpowiednich warunków żywienia i utrzymania, znalezienie nowych środków pasożytołóżnych i prostszych metod diagnostyki parazytologicznej, udoskonalenie walki z owadami ssącymi krew (gzy, ślepnie, komary, muchy i t.p.).

Terenowa służba weterynaryjna wysunęła pod adresem instytutów naukowo badawczych i wyższych zakładów naukowych Z.S.R.R. żądania opracowania nowych wzorów przyrządów, instrumentów i aparatów, nowych środków leczniczych, ulepszenia metod rozpoznawczych i dezynfekcyjnych i t.p.

A przecież weterynaryjna nauka radziecka już opracowała i wprowadziła do powszechnej praktyki nowe metody walki z epizoozjami, nowe biopreparaty, nowe szczepionki i surowice — przeciw pryszczycy, bradspotowi owiec, zakaźnej pleuropneumonii kóz, leptospirozie, pomorowi kur, chorobie Aujeszkiego świń, diplokokowej septycemii cieląt i jagniąt i wielu innym chorobom.

Szeroko stosowane są w codziennej praktyce weterynaryjnej Z.S.R.R. nowe alergeny i preparaty lecznicze, jak: brucelohydrolyzaty W.I.E.W. do wykrywania brucelozy u owiec, świń i młodzięży bydła rog., hemosporydin — do leczenia piropłazmozy, biochinol — do leczenia trichomonazy, koncentrat witaminów — stosowany przy zaburzeniach przemiany materii.

Jak prace Pawłowa były podstawą dla całej plejady fizjologów radzieckich w rozpracowywaniu tematów z dziedziny czynności systemu nerwowego, fizjologii trawienia, oddychania u człowieka i zwierząt, a prace

Miczurina i Łysenki — dla hodowców roślin i zwierząt, tak prace akad. Tusznowa są podstawą dzisiejszej organo-proteino-terapii, co znalazło odbicie w pracach akad. Fifatowa, Bogomołca, Rumiancewa, Dorogowa i innych. Ostatnio zarządzeniem C. Z. Wet. przy Gł. Zarządzie Hodowli Min. Roln. i Skupu ZSRR wprowadzono do praktyki weterynaryjnej jako środek zapobiegawczy i leczniczy szczepionkę tkankową przy pleuropneumonii kóz.

O stosowanej coraz szerzej terapii tkanowej preparatami Dorogowa prof. Leonow powiedział, że preparaty te co do skuteczności i wszechstronności działania przewyższają wszystkie dotychczas znane preparaty tkankowe.

W ramach szerokiego doświadczalnictwa wprowadzono do praktyki alergeny — blastomycynę, histoplazminę i alergen kryptokokowy do diagnostyki zakaźnego zapalenia naczyń chłonnych u koni.

Sztuczna inseminacja zwierząt, tak rozpowszechniona nie tylko w Z.S.R.R., ale i na całym świecie, oparta jest na pracach zapoczątkowanych przez I. Iwanowa, który już w latach 1898 — 1907 pierwszy przeprowadzał w tym kierunku badania. Światowej sławy parazytolog akad. K. Skriabin jest twórcą szkoły radzieckich helmintologów. Dzięki pracom akad. Skriabina i jego uczniów rozpracowano nieznanne dotychczas stadia rozwojowe niektórych pasożytów człowieka i zwierząt, co ułatwiło następnie ich zwalczanie.

Prace akad. Wszeleskiego były podstawą do opracowania skutecznych metod rozpoznawania i likwidacji nosaczyny i brucelozy zwierząt domowych w Z.S.R.R.

Wspaniałe prace Miecznikowa były podstawą nauki o antagonizmie między drobnoustrojami i wykazały znaczenie tego zjawiska dla życia człowieka i zwierząt.

Tokin w 1928 r. wykrył fitonocydy, substancje lotne, pospolite, jak dotychczas stwierdzono, u 400 różnych gatunków roślin. Dzisiaj fitonocydy, w postaci nalewek, czy naparów, mają praktyczne zastosowanie w leczeniu zakażeń zewnętrznych. Profesor Oganiesian stosował nalewkę eukaliptusową drogą dożylnych wstrzykiwań.

Penicylinę stosuje się powszechnie nie tylko w leczeniu i zapobieganiu różnicy świń, czy diplokokokowych schorzeniach cieląt, lecz również przy pasterelozie bydła rog., przy jelitowej postaci nosówki psów, przy wrzodach rogówki i t.p. Jermoliewa w 1942 r. wyosobniła penicylinę-krustozin z grzybka *Penicillium crustosum*, a Gause i Brażnikowa wyosobnili gramicydynę C z *B. brevis*.

W Z.S.R.R. pierwsze prace nad wynalezieniem własnych sulfanilamidów były rozpoczęte w 1935 r. przez prof. O. Magidsoma i M. Rubcowa, a w 1936 r. rozpoczęła się ich produkcja fabryczna.

Nerwizm, jako kierunek w fizjologii, zapoczątkowany przez I. Sieczenowa i S. Botkina był podstawą całej naukowej działalności I. Pawłowa. A. Speranskij wniósł i rozwinął ideę nerwizmu w patologii. Speranskij i jego współpracownicy wykazali ważną rolę systemu nerwowego w powstawaniu, rozwoju i przebiegu procesów patologicznych. W dalszym ciągu badań nad wpływem centralnego systemu nerwo-

wego na chory organizm uczeni radzieccy opracowali i wprowadzili m. in. i do lecznictwa chorób wewnętrznych blokadę nowokainową. W. Mosin z Kazańskiego Instytutu Weterynaryjno - Zootechnicznego opracował metodę nowokainowej blokady narządów wewnętrznych jamy brzusznej i miednicowej, która z małymi zmianami nadaje się do stosowania u wszystkich zwierząt i może mieć także zastosowanie przy leczeniu zapalenia otrzewnej, morzysku na tle spastycznym, zapaleniu żołądka i jelit i in. schorzeniach wewnętrznych.

Prof. Poważenko w poszukiwaniu najskuteczniejszych metod rozpoznawania schorzeń przewodu pokarmowego u koni stosuje laparatomię przy niedrożności jelit, a prof. Czubar również operacyjnie leczył zatkanie jelita ślepego u konia.

Każdy numer radzieckiej „Wietierinarii“ przynosi artykuły i referaty uczonych i praktyków radzieckich, mówiące o stałym, codziennym postępie prac nad ulepszaniem dotąd używanych metod rozpoznawczych, czy leczniczych, nad podniesieniem produktywności zwierząt hodowlanych, nad otrzymywaniem nowych środków leczniczych i t.p.

F. Łoktiewa z Doświadczałnej Naukowo Badawczej Stacji w Rostowie opracowała metodę oczynej diagnostyki brucelozy u bydła rog. Decyzją Rady do Spraw Weterynaryjnych przy Gł. Z. H. Min. Roln. i Skupu Z.S.R.R. metoda Łoktiewej została wprowadzona doświadczalnie do masowych badań bydła rog.

Prof. Ozierow i Parakin przebadali działanie antyretikularnej cytotoksycznej surowicy (ACS) prof. Bogomołca i stwierdzili jej dodatnie działanie na paru tysiącach zwierząt. L. Nowikowa z CNIL przygotowała antygen z zabitych leptospir do makroaglutynacji kropelkowej i próbówkowej. Antygenem Nowikowej mogą przeprowadzać badania rozpoznawcze w kierunku leptospirozy nawet laboratoria nie posiadające specjalnej aparatury laboratoryjnej.

Prof. Jerszow ustalił, że przyczyną masowych zatruc owiec CCl_4 przy zwalczaniu zamotyliczenia jest hypokalcemia i że przed przystąpieniem do leczenia owiec tym środkiem przeciwpasożytniczym należy podawać owcom witaminy i sole wapnia.

Chemicy radzieccy S. Ugriumow i K. Małkow otrzymali syntetyczną arekolinę, nie ustępującą w niczym arekolinie naturalnej. Praktycy wet. w Z.S.R.R. mają udostępnioną bogatą literaturę fachową. Każdy numer „Wietierinarii“ przynosi bogaty spis wydawnictw weterynaryjnych w językach narodów Kraju Rad.

Wyrazem wprowadzania w życie osiągnięć radzieckiej nauki weterynaryjnej są zmiany jakie zachodzą w ustawodawstwie weterynaryjnym Z.S.R.R. W listopadzie 1951 r. została wydana nowa Ustawa Weterynaryjna Z.S.R.R. W 1952 r. wprowadzono w życie nowe przepisy o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa p.t. „Przepisy ogólnych sanitarno - weterynaryjnych zwierząt rzeźnych i sanitarno - wet. badanie mięsa i produktów mięsnych“. Na najnowszych osiągnięciach nauki radzieckiej oparte są również „Przepisy sani-

tarno-weterynaryjne o utylizacji, usuwaniu i niszczeniu trupów i odpadków pochodzenia zwierzęcego.

Ten retrospektywny przegląd osiągnięć nie daje oczywiście całkowitego obrazu wkładu, jaki swoimi badaniami wniosła do praktyki zooweterynaryjnej radziecka nauka weterynaryjna. Pozwala jednak na

zorientowanie się w sukcesach i osiągnięciach nauki i praktyki weterynaryjnej Z.S.R.R.

Polska służba weterynaryjna korzysta z bogatego dorobku naukowego Z.S.R.R. we wszystkich dziedzinach związanych z nauką i praktyką wet.

L. R.

CHOROBY ZAKAŻNE I INWAZYJNE

DR KAZIMIERZ GOLAŃSKI

Kraków

Choroby jedwabnika morwowego

Patologia jedwabnika morwowego.

Przyczyną chorób jedwabników są różnego rodzaju mikroorganizmy, które pasożytują bądź to wyłącznie na jedwabnikach, bądź też i na innych owadach. Jedne z tych zarasków niszczą bezpośrednio owadki i tkanki organizmu inne natomiast wydzielają specjalne j a d y, które zatruwają organizm. Druga kategoria pasożytów jest znacznie niebezpieczniejsza dla jedwabników, gdyż wywołuje nagłe epizootie o przebiegu bardzo ostrym, wobec czego stajemy bezradni.

Obok epizootii wywoływanych przez wirusy, bakterie, grzybki i zarodnikowce spotykamy u jedwabnika morwowego również choroby wywoływane przez różnego rodzaju uszkodzenia organizmu i zaburzenia w przemianie materii. Niekiedy u jedwabników choroby nieinfekcyjne występują masowo i przyczyniają się do zniszczenia całych hodowli podobnie jak choroby infekcyjne. Często objawy jednych i drugich chorób są tak podobne, że rozpoznanie może nastąpić jedynie na drodze wnikliwej analizy mikrobiologicznej i histologicznej przewodu pokarmowego i krwi. Badania wykazują, że obecność niektórych zarasków nie zawsze wywołuje stan chorobowy, gdyż jedwabniki posiadają wrodzoną lub nabytą odporność na niszczące działanie zarówno samych pasożytów jak też ich jadów.

Nomenklatura chorób jedwabników zarówno w Polsce jak też za granicą nie zawsze jest jednoznaczna, przy czym poprawne nazwy pod względem naukowym nie zawsze są używane w praktyce.

Do chorób infekcyjnych występujących w hodowlach jedwabników w Polsce zaliczamy:

1) ż ó ł t a c z k ę — poliedria (żełtucha ros., grasserie franc., gialume wł., Gelbsucht — Polyederkrankheit niem.).

2) g n i l e c (gniłokrowie — septicemia ros.).

3) m a r t w o t ę (mierłwiennost ros., flacherie fr., flaccidezza wł., Schlafsucht niem.).

4) s u c h o t y (czachłost ros., gattines fr., macilenzia wł., Schwindsucht niem.).

5) g r z y b i c ę — m u s k a r d y n ę (muskardyna ros., muscardine fr., calcino wł., Kalksucht — Pilzkrankheit niem.).

6) p i e p r z y c ę — p e b r y n a (pebryna ros., pebrine fr., atrofia wł., Flecksucht — Pebenkrankheit niem.).

Zółtaczka — Poliedria

Gąsienice chore na żółtaczkę już na drugi dzień od chwili zakażenia stają się niespokojne, włączają się po legowisku i nie jedzą. W 4 — 7 dniu od chwili zakażenia pojawiają się już wyraźne zewnętrzne oznaki choroby. Ciało ras żółtych (snujących żółte kokony) stopniowo przybiera zabarwienie cytrynowe, skóra połyskuje i pęka, pierścienie puchną, skrcają się i nasuwają się jeden na drugi. Z ran popękanej skóry, zwłaszcza między segmentami i na mózkach wylewa się mętna, żółta krew. Krew zdrowych gąsienic jest przejrzysta, koloru bursztynowego, krew zaś chorych wygląda tak, jakby do krwi zdrowej ktoś domieszał żółtej farby. Śmierć w zależności od drogi zakażenia następuje w 10 — 18 dni. O ile zakażenie następuje przez przewód pokarmowy, choroba rozwija się wolniej, w wypadku zaś zakażenia krwi bezpośrednio przez ranki w skórę przebieg choroby jest bardzo ostry. Gąsienice ras białych (snujące kokony białe) różnią się od żółtych tym, że skóra ich pod wpływem krwi, która u zdrowych gąsienic jest bezbarwna, przybiera kolor mleczny. Inne objawy podobne jak u ras żółtych. Zakażeniu podlegają gąsienice w każdym wieku, jakkolwiek choroba najczęściej występuje u starszych gąsienic, a zwłaszcza w końcowym okresie hodowli.

Zółtaczka przybiera u jedwabników również inną postać zwaną pod nazwą „otłuszczenie“, która różni się od poprzedniej tym, że przebieg jej nie jest tak ostry jak w pierwszym wypadku, ale odwrotnie jest przewlekły. Otłuszczenie spotykamy wyłącznie w V okresie rozwoju gąsienic. Ciało chorych gąsienic bardzo silnie nabrzmiewa i skraca się, przypominając swym wyglądem poczwarkę. Serce jednak jest wyraźnie widoczne, a krew tylko nieznacznie zmętniała, lub zupełnie przezroczysta, zwłaszcza w stadiach początkowych. Gąsienice chore na otłuszczenie zwykle giną na oprzędnikach lub w oprzędach. Niekiedy jednak przeobrażają się w chore motyle. Często tego rodzaju gąsienice przeobrażają się w poczwarki bez zawinięcia oprzędów. Z poczwarek takich tylko wyjątkowo wychodzą motyle. Sekcja chorych gąsienic pokazuje wyraźnie zwyrodnienie ciała tłuszczowego — stąd nazwa.

Badania nad odpornością jedwabników na poliedrię wykazały, że nie ma ras odpornych na tę chorobę. Na ogół rasy żółte i europejskie są bardziej podatne